

Myötätunnon laajenevat kehät kasvatus- ja opetustyössä

- Haastateltavat: Dosentti *Anna Rainio* ja projektisuunnittelija *Linda Nurhonen*
Hankkeesta: Empatian ja myötätunnon laajenevat kehät varhaiskasvatuksessa. Opetushallitus.

Miten myötätunto liittyy kasvatus- ja opetustyön arkeen?

Myötätunto ja välittäminen on kasvatus- ja opetustyötä tekevien osaamisen ydintä. Päiväkotien ja koulujen arjessa esiintyy toistuvasti hetkiä, joissa myötäeläminen ja myötätunto ovat tarpeellisia. Usein kyse on ihan pienistä hetkistä, siitä,

että huomaa toisen tunnetilan ja pohtii syitä sen taustalla.

Kyky pysähtyä hetkessä ja osoittaa myötätuntoa ei ole kuitenkaan itsestään selvää. Olemme vuorovaikutustilanteita havainnoidessamme huomanneet, että myötätunto vaikuttaa olevan usein poikkeama aikuisen ohjaamaan ja ennalta suunn

nittelemaan opetus- tai kasvatustilanteeseen. Se tuntuu edellyttävän aikuiselta uskallusta luopua etukäteen suunnitellusta.

Etukäteen suunnitellusta luopuminen yllättäen voi tarkoittaa myös tilanteen hallinnan tunteen menettämistä. Se, että antaa tällaisessa tilanteessa myötätunnolle aikaa ja tilaa, edellyttää myötätunnon arvottamista ykköseksi ja siirtymistä laajemmasta fokuksesta kohti yksityiskohtaista. Oleellinen kysymys tässä kohtaa onkin: Mitkä tekijät mahdollistavat tällaiselle poikkeamalle ajan ja tilan antamisen ja fokuksen siirtämisen kohteeseen, joka vaatii yksityiskohtaisen huomiomme?

Miten kasvatuksessa tulisi edistää myötätuntoa?

Myötätunto yksilön ominaisuutena voi olla kapea. Tutkimusten mukaan tunnemme myötätuntoa enemmän niitä kohtaan, jotka ovat meille itselle

tärkeitä tai jotka ovat samankaltaisia kuin me itse (esim. ihonväri, uskonto, sukupuoli) tai muuten itsellemme läheisiä (lemmikit). Sen vuoksi päiväkohteissa ja kouluissa on tärkeää rakentaa ylyksilöllisiä toimintamalleja ja käytänteitä luoden niiden avulla päiväkotien omia myötätuntokulttuureja.

Tällä tavalla kasvatus- ja opetustoiminnassa voidaan edistää myötätunnon laajenemista käsittämään erilaiset ihmiset, eläimet, kasvit ja jopa suuremmat kokonaisuudet, kuten luonto ja erilaiset elinympäristöt.

Mikä on kestävä myötätuntokulttuurin kannalta keskeistä?

Havaintojemme mukaan johtaminen on myötätuntokulttuureiden luomisessa oleellisessa asemassa. On tärkeää, että johtaminen on arjessa läsnä olevaa, kuuntelevaa ja asioihin tarttuvaa. Tämä mahdollistaa sellaisten yhteisön rutiinien ja käytäntöjen kehittämisen, jotka kannattelevat yksilöitä valinnan hetkillä ja siten edistävät kykyä myötätuntoon.

Usein kuitenkin johtajilla on niin paljon hallinnollisia tehtäviä, että mahdollisuus arkiseen läsnäoloon on rajallinen. Tämä on tärkeä tulevaisuuden kehittämiskohde.

HAASTATTELU: **Emma Kurenlahti**

Anna Rainio

Linda Nurhonen